

Mitä aikasarjatarkastelut antavat työelämän tutkimukselle?

Jouko Nätti

Sosiaalitutkimuksen laitos,
Tampereen yliopisto

Sosiaalitutkimuksen laitos

- Suomen suurin sosiaalitieteiden laitos
- Viisi oppiainetta: naistutkimus, sosiaalianthropologia, sosiaalipolitiikka, sosiaalipsykologia, sosiologia
- Opettajia 24, tutkijoita 80
- Perustutkinto-opiskelijoita 631, jatko-opiskelijoita 115
- Yli 50 tutkimusprojektia, puolet Akatemian rahoittamia
- Viisi tutkimusaluetta
  - [Kansalliset ja transnationaaliset muutosprosessit](#)
  - [Työ, hyvinvointi ja sukupuoli](#)
  - [Lapsuus ja perhe](#)
  - [Vuorovaikutus ja kulttuuri](#)
  - [Tieto, tiede ja teknologia](#)
- Sosiaalitutkimuksen keskus <http://www.uta.fi/laitokset/sostut/>

Jäsentely

- Johdantoa
  - Omia kokemuksia
- Työelämä tutkimus
  - Teemoja
- Työvoimatutkimuksen käyttö työelämä tutkimuksessa
  - Edut ja haasteet
  - Aikasarjatarkastelujen anti
  - Kehittämisideoita

(1) JOHDANTOA

- Omia kokemuksia
  - Akatemian osa-aikatyötutkimus 1980-luvun alussa: työvoimatutkimuksen aineisto 1981
    - Aineisto magneettinauhana
    - SPSS-versio 4.1 for VAX/VMS (keskustietokone)
    - 114 muuttujaa (nykyisin yli puolet enemmän)
    - Hinta 950 mk (nykyisin 20x)
  - 1990-luvulla projekteja työsuhteiden ja työaikojen muutoksista, alityöllisyydestä
    - Työvoimatutkimuksen vuosiaineistot keskeisiä
    - Samoin Tilastokeskuksen työolotutkimukset

(2) TYÖELÄMÄN TUTKIMUS

- Työelämän tutkimusta tehdään monella tieteenalalla
  - taloustieteet, sosiologia, sosiaalipolitiikka, työoikeus, terveystiede, työn psykologia, maantiede, tekniset tieteet, kasvatustiede, historiatiede, etnologia
- Pertti Koistinen (1999): työpolitiikan teemoja
  - työsuhdepolitiikka, työsuhteiden oikeudellinen sääntely
  - palkka- ja työaikapolitiikka; työelämän suhteet, sopiminen
  - työsuojelu ja työterveystoiminta, työympäristön kehittäminen
  - työttömyys- ja työsuhteeseen perustuva sosiaaliturva
  - työvoimapolitiikka

  - työorganisaatioiden ja työelämän kehittäminen, tuottavuus
  - työn ja perheen / muun elämän suhteet; sosiaaliset suhteet
  - hyvinvointi, jaksaminen, ikääntyminen

Työelämän tutkimuspäivät: työryhmät

<http://www.uta.fi/tyoelamantutkimuspaivat/index.php>

• Ammatilaisia vai talkooyhteiskunnan sekatyöläisiä? • Arviointi ja työelämän tutkimus ja kehittäminen • Hyvän johtajuuden mitta • Johtaminen, turvallisuus, tuottavuus ja muutos • Journalistinen työ, monimediaalisuus ja muuttuva professio • Kehittäjänä ja tutkijana organisaatiossa – palapeli osallistavista menetelmistä • Kriittisyys työelämän tutkimuksessa • Käyttäjä- ja työntekijälähtöinen innovointi • Quality of work, work organization and well-being • Sukupuoli työelämässä • Taide, kertomuksellisuus ja työelämän laatu • Tietotyö tämän hetken työelämässä	• Tuottavuuden ja työelämän laadun samanaikainen kehittäminen? • Työ ja muutos turvallisuusalalla • Työelämän laatu työterveyspsykologisen tutkimuksen valossa • Työelämän laatu, hoidon/palvelun laatu ja tuottavuus sosiaali- ja terveyspalveluissa • Työhyvinvoinnin tutkimus- ja kehittäminen • Työmarkkinat ja työvoimapolitiikka • Työorganisaatioiden tutkimus • Työpaikan ongelmalliset vuorovaikutussuhteet • Työpaikkatason vuorovaikutus ja globalisaatio • Työperäinen sosiaaliturva: etuuksia, kiistoja ja yhteistyötä • Valta, kontrolli ja johtajuus työyhteisössä

Akatemian WORK-ohjelma

<http://www.aka.fi/fi/A/Tiedeyhteiskunnassa/Tutkimusohjelmat/kaynnissa/Tyon-ja--hyvinvoinnin-tulevaisuus--tutkimusohjelma/>

- Syrjäytymisen oikeudelliset pidäkkeet
- Ovatko määräaikaiset työntekijät huono-osaisia?
Vertailututkimus erityyppisten määräaikaisten ja pysyvien työntekijöiden psykologisesta ja sosiaalisesta hyvinvoinnista
- Työmarkkinoiden muutosten vaikutus hyvinvointiin ja terveyteen:
pitkittäisanalyysi yksilöistä, perheistä ja toimipaikoista
- Varhaisten riskitekijöiden ja elintapojen vaikutus työhyvinvoinnin,
kardiovaskulaarisairauksien ja depression välisiin yhteyksiin.
Elinkaaritutkimus kahdella prospektiivisellä kohortilla
- Uni ja terveys: sopeutuminen epäsäännöllisiin työaikoihin
- Henkilöstöjohtaminen, työhyvinvointi ja yritysten tuloksellisuus

- Työn epävarmuus ja hyvinvointi: Psykososiaalisten ja yksilöllisten resurssien vaikutukset sairaanhoitajien ja lääkäreiden päätöksissä
- Päämääränä hyvinvointi kasvusektorilla: Vertaileva tutkimus Suomen ja Skotlannin välillä
- Yrittäjäyys, työ ja hyvinvointi yksilön elämänkaarella
- Nuorten 'pätkätyöttömien' aikuisten muuttuvat arvot ja elämäntyylit suomalaisilla työmarkkinoilla
- Sukupuolten tasa-arvo, emotionaalinen ja esteettinen työ ja hyvinvointi työssä
- Omaishoito, palkkatyö ja identiteetit: mitä hoivavelvollisuuksien ja työssäkäynnin yhteensovittaminen edellyttää?
- Terveystilaa määrittävien sosiaalisten tekijöiden ja terveydentilan seuraamusten vertaileva pitkittäistutkimus

- Elintapojen muutoksen merkitys raskaana olevien työkykyyn, sairaspöissaoloihin ja työelämään paluuseen
- **Menestyvät organisaatiot ja työhyvinvointi tietointensiivisessä työssä**
- **Työllisyyden ja työttömyyden välimaastossa. Vastentahtoinen osa-aikainen ja määräaikainen työ Pohjoismaissa: yleisyys, selittäjät, siirtymät ja hyvinvointivaikutukset**
- Työn ja sosioekonomisten olojen vaikutus fyysiseen kuntoon eri elämänvaiheissa
- **Työn epävarmuuden seuraukset työn ja perheen suhteille ja hyvinvoinnille kahdessa hyvinvointiregiimissä**
- Spatiaalinen kansalaisuus Euroopan työmarkkinoilla
- Ennen aikaiseen poistumiseen työelämästä vaikuttavat tekijät: tutkimus neljässä kansainvälisessä kohortissa
- Voimavarojen ja terveyden edistäminen työelämän kulun siirtymissä

(3) TYÖVOIMATUTKIMUS JA TYÖELÄMÄNTUTKIMUS

- Aineistot ja tutkimuskysymykset
- Edut ja haasteet
- Aikasarjatarkastelujen anti
- Kehittämissideoita

Aineistot ja tutkimuskysymykset

	Työvoimatutki mus	Työolotutkimus	Kvalitatiiviset aineistot (teemahaastatte lut yms.)
Yleisyys	xxx	xx	
Ominaispiirteet	xxx	xx	x
Kokeminen, asenteet	x	xxx	xxx
Seuraukset (hyvinvointi)	x	xxx	xx
Dynamiikka, liikkuvuus (paneeli)	xx	x	x
Ajalliset muutokset	xxx	x	

Työvoimatutkimuksen etuja ja haasteita tutkimuksen kannalta

- Etuja
  - edustavuus, koko, luotettavuus
  - jatkuvuus, aikasarja
  - paneeli (liikkuvuus, seuranta)
  - kansainväliset vertailut: ELFS
- Haasteita
  - tietosisältö
    - Kokemukset, hyvinvointi (ad hoc-osuudet)
  - tutkijoiden tietämys, kiinnostus ja osaaminen
  - hinta

Aikasarjatarkastelujen antia

- Työsuhteiden muutos
  - osa-aikaisuus, määräaikaisuus, vuokratyö
    - Yleisyys (aikasarjat), motiivit: tärkeitä
  - Lisätietoja: työsuhteiden kesto?
- Työaikojen muutos
  - Kesto, ajoitus: eriytyvä kehitys
  - Lisätietoja: Intensiteetti, autonomia?
- Työnteon paikat: kotona työskentely
- Työn puute: alityöllisyys, piilotyöttömyys
  - Rinnakkaiset mittarit hyödyllisiä

Tutkimuksen sisältöhaasteita

- Suuria teemoja
  - Globalisaatio, teknologinen kehitys, ilmastomuutos
  - Työvoiman tarjonta, ikääntyminen, maahanmuuttajat
  - Yritysten menestys ja henkilöstön hyvinvointi (joustavuus ja turvallisuus)
- Työelämän laatu: Francis Green (2006)
  - Skills, work effort, autonomy; pay, risks/security, well-being
- Yhteiskunnalliset erot: mihin suuntaan?

Lopuksi

- Työvoimatutkimus tuottaa arvokasta aineistoa, jota kannattaa hyödyntää tutkimuksessa nykyistä paremmin
- Ideoita
  - Aikasarjat tutkimus- ja opetuskäyttöön
  - Pitkittäisaineiston muodostus (kuten ELFS microdata) tutkimuskäyttöön
- Paljon onnea ja menestystä 50-vuotiaalle työvoimatutkimukselle!